

HANS VANDEKERCKHOVE

Watching the Architects

HANS VANDEKERCKHOVE

Watching the Architects

Tekst : Machteld Robbens

Z O BINNEN,
ZO BUITEN ...

Een streep novemberlicht viel over het doek. Novemberlicht, het woord zegt het zelf. Je rijpt er geen peren mee. De schilder keek ernaar. Naar het grote doek vol van zijn abstracte gedachten, in dat verdachte Allerzielenlicht. En de schilder zuchtte. Hij had zichzelf weer eens treffend in lijnen gezet, hij zweette onder zijn wiskunde. Hij jeukte van de filosofie en dampte van de conceptie. Hij wilde zich door het haar krabbelen, maar hij had het laatste haartje afgeschoren. Hij was zijn eigen monnik in zijn eigen cel. Er stond genoeg haar op zijn penselen.

De deur van het atelier stond op een kier en achter die kier, onderaan de historische trap met de tweeëntwintig treden, pruttelde het leven in potten en pannen. Het kletterde in messen en vorken, het rinkelde in borden en glazen. Het eten was klaar. Konijn met pruimen en kroketjes, troostende schildersfavoriet in schemerende slachtdagen.

‘Ik zou graag eens naar Henegouwen gaan’, wierp zijn vrouw zomaar op tafel.

‘Wat is er in Henegouwen dat wij hier niet hebben?’, vroeg hij terwijl hij zijn vingers likte. Konijn met terpentijn.

‘Henegouwen, dat is een beetje buitenland aan onze achterdeur’, zei de lieve schildersvrouw, ‘onbekend en onbemind’.

‘Henegouwen aan de achterdeur, dat is dus gauw hene en were’, lachte de schilder opgelucht. Want hij was vooral liefst thuis, in zijn atelier, aan de slag op het doek met het vertalen van de werkelijkheid. Die in zijn hoofd, die uit zijn films en zijn boeken. Zijn ramen gaven zicht op binnenmuren en muren van de burens.

‘In Henegouwen hebben ze zelfs een dinosaurus gevonden’, zei zijn vrouw, ‘in een plas of in een

moeras. Hebben wij al eens een plas gezien waarin een dinosaurus heeft gezeten?’.

‘Je hebt gelijk’, zei de schilder, ‘ik moet meer naar buiten komen’.

Hij nam een slok en beet in een hete kroket.

‘Heb ik niet te weinig geleefd, vraag ik me de laatste tijd soms af. Goed, ik woon in mijn hoofd. Geen onaangename plek om wonen hoor, er loopt veel schoon volk rond, gisteren ben ik Tarkovski nog eens tegengekomen. Lang geleden kameraad, zei ik. Dat vond hij weer grappig, dat ik kameraad tegen ‘em zei. Ik kreeg een Russisch schouderklopje’.

Het moeras van Henegouwen baadde in herfst. Schijndode takken priemden als hertengeweien door de waterputten van Harchies. Want onder het water zat leven. Tijdelijk verdronken leven, stil leven. Plantaardig. Eencellig. Geschubd, geschelpt. Lemurisch en onzichtbaar voor alles wat op twee benen moet rondlopen. Zoals zelfs wij voor onszelf onzichtbaar blijven, slechts al dromend kunnen wij een glimp van ons binnenste zien. Sporadisch, fragmentarisch. Flou artistique.

Is er iets eenzamer, verwarder dan de droom. Onduidelijker nog dan het leven. Ook al dromen wij met zo velen hardop. Ook al menen wij onszelf langs buiten te kennen? Wij botsen op de wereld en meten hem aan onze barsten en builen. Wij, jankend ras, ongeleedpotig, schaars behaarde ongeschubden.

De schilder keek naar het blote moeras. Naar de schijndode takken in het schijndode water in een schijndood seizoen.

‘Ik wil de wereld weer betoveren’, zei hij. En hij had gelijk, overschot van gelijk. De wereld is altoos aan betovering toe. Want hij kan beton zijn op het hart.

Zijn vrouw keek hem glimlachend aan.
'Kom hier, tovenaar' zei ze. Ze trok hem naar zich
toe en knoopte het bovenste knoopje van zijn jas
dicht.
Hij zou geen kou vatten in Harchies.

D E ZEE
VAN STRAKS

Ze reisden door de bergen op zoek naar een serre. Ze hadden een missie, ze waren een beetje legende in de maak.

De één zoekt al eens naar een graal, een gulden vlies of naar een steen der wijzen, een ander zoekt een geschikte windmolen om tegen te vechten. De schilder had zijn zinnen op een serre in de bergen gezet, de meest transparante cocon in het meest filosofische landschap. Hardnekkige doordenkers, zielzoekers, profeten, allemaal hebben ze wel eens iets met een berg gehad, voor zover die berg niet te ver lag.

Sommigen moesten het met een woestijn stellen, ook een beetje berg natuurlijk, maar dan wel heel erg poederig. De berg van vandaag is tenslotte de woestijn van overmorgen en de zee van straks.

Maar een serre kom je in de bergen nooit tegen, hutten dat wel. Herdershutten, klimmershutten, skiërs hutten, filosofenhutten. Serres daarentegen, zij staan op hun lumineuze functie in het dal, zij vangen applaus in de vlakke. Daar kunnen zij naar hartelust het licht vermenigvuldigen, cellen delen, damp optellen, ontij en ongedierte abstraheren en toch onweerstaanbaar bevallig wezen, als etherische dryaden. Al heeft geen nuchtere sterveling ooit een dryade gezien, misschien omdat je er dwars doorheen ziet.

Dus daalden ze af en lieten ze zich tot in Barcelona zakken waar ze naar niets meer zochten en toch nog altijd naar iets.

Bij het derde kruispunt sloegen ze linksaf en bij het volgende weer. Zomaar.

Ze tankten bij een tankstation waar Demis Roussos in het Spaans uit een radio kwam, *Morir al lado de mi amor* zong hij. Sterven aan de zijde van mijn

liefste, de pompbediende float als een rouwende kanarie terwijl hij het muggenkerkhof van hun voorruit krabde. Ze kochten er twee slappe bocadillos con queso tegen de honger die nog komen kon.

De buurt zag er niet uit, desolate industriële verdoemenis, rijzig betonnen verval, geen boompje schaduw, geen spatje kleur. The rain in Spain stays mainly in the plain. En toch waren ze niet ongelukkig. Omdat ze nu toeristen waren en in het algemeen optimistisch van karakter. Omdat landschappen zolang duren als je tenslotte zelf wil.

Ze kwamen in een woonwijk aan, stopten op een parking en haalden de bocadillos boven. Achter die parking, achter een partij allochtone bomen, zagen ze een vreemd maar onwezenlijk elegant en strak gebouwsel staan waartoe men entree diende te betalen, vijf euro. Er hing iets van verlossing, het was er opvallend stil en koel naar Barcelonische normen, er was een toilet voor bezoekers.

Maar bovenal was het een gebouw dat Mies van der Rohe paviljoen heette en zo zag het er ook uit. Als een Mies van der Rohe paviljoen. Artistiek vooroorlogs modern Duits, zomaar gedropt in Barcelona. En als een paviljoen, het verre broertje van de serre, iets om binnen en toch buiten te zijn. Een oog in

een kas, iets dat eruit ziet alsof het niet gebouwd is maar geschapen, vanzelf gerezen als de perfecte zwam uit een plutonisch sporenelement.

Het dak was plat, flinterdun als een boterham, wit als wit. Het spleet het bijtend azuur van zuiderhemel

in twee hemels, een linker en een rechter, als een gigantische frisbee met scherpe kantjes vanuit kikvorsperspectief. Het leek te zweven op muren van glas en voor dat glas lag er een rechthoekige plas. Een vijver waarin het paviljoen zich van zon tot maan kon spiegelen als een kokette Française met Duitse tongval. Er was geen wind in Barcelona, het water lag er onbewogen bij. Reflecties bleven ongerimpeld, symmetrieën totaal. De schilder bezag de verrassende parel van vergeestelijkte bouwkunde en dacht aan een opengevouwen oesterschelp, met haar linker en

haar rechterhelft. Hij dacht aan vlinders en aan open boeken.

Hij stapte het paviljoen binnen. Op een Mies van der Rohe stoel na was het er leger dan leeg. Filosofisch leeg. Er waren muren van onyx, marmer en travertijn. Muren uit al het beste wat een berg te bieden heeft. Ze waren zo ver verschoven tot ze geen muren meer waren, geen omhulsel, geen territoriale afbakening meer, maar pijlers pur sang, die buiten binnen laten komen en binnen buiten laten wezen.

De schilder waste zijn handen in een marmeren wasbak en kruiste zijn blik in een spiegel.

‘Sereniteit’ wou hij zeggen. ‘Essentie’.

Maar hij zweeg, en zijn zwijgen echode van oor tot oor.

Thuis dook hij meteen achter het doek en in zijn verfzame penselen. En hij schilderde het paviljoen de bergen in. Het meest filosofische gebouwsel in het meest filosofische landschap.

Want dat is wat schilders kunnen doen. Met realiteiten goochelen. Abstracties en metaforen met verve een asem geven. Ultiem, en serafijn.

EEN GLIMP VAN EEUWIGHEID

1205. Francesco Bernardone, hippiezoon van een lakenkoopman uit Assisi krijgt een visioen. The stuff cathedrals are built on.

In het San Damiano kerkje om de hoek hoort hij het kruis spreken: 'Francesco, va' e ripara la mia casa che, come vedi, è tutta in rovina'. 'Ga en herstel mijn huis dat een ruïne is'. God heeft nog een voorkeur voor Romaanse talen.

Voortaan vrijt Francesco nog slechts met één lief, met Vrouwe Armoede. Hij trekt zich terug in de natuur, kweekt bijen, troost melaatsen en herstelt kleine kerkjes. Hij bewandelt een kruistocht langs de tegengestelde weg, onderhandelt en passant met bisschoppen en een sultan. Hij nodigt de wereld uit tot nederige dienstbaarheid, tot afwijzing van wapens, zelfs van het wapen van het woord. Hij bezingt de elementen in een mooi zonnelied, en sterft. Twee jaar later is hij heilig. En de kerkgeschiedenis zal nooit meer dezelfde zijn.

1277. Giotto di Bondone, zoon van een keuterboer uit Vespigiano, kan met de blote hand een perfecte cirkel tekenen maar niemand die het weet, zelfs hij weet het nog niet.

Hij slijt zijn dagen in Florentijnse weiden waar hij kijkt en kijkt. Naar de schapjes die hij hoedt, naar het gebladerte rondom de schapjes, de hemel erboven, een vlinder die voorbijvliegt, naar een blaadje aan een bloem. Hij raapt een stukje kalk op langs zijn pad en tekent daarmee een schaap op een rots.

Een voorbijganger kijkt naar het schaap op de rots en hij weet niet wat hij ziet. Nooit eerder zag hij een tienjarig schapenhoedertje een schaap tekenen, nooit eerder zag hij een getekend schaap zo subliem van lijn, zo indringend op het netvlies. Di una mano particolare, una visione miracolosa.

Hij haalt de kleine Giotto uit zijn weide en brengt hem naar de tekenklas.

Vijftien jaar later zal hij het leven van Fransiscus in fresco's zetten. Hij zal de koers van de schilderkunst wijzigen. Hij blaast haar zachtjes de renaissance in.

1965. Hans Vandekerckhove, zoon van een schilderende imker, homo universalis uit Ingelmunster, beleeft zijn eerste erotische ervaring. Een vrome weliswaar, hij zit in het tweede leerjaar. Hij snuistert in kunstboeken en stuit op fruitige Madonnenborsten, want zo zien de borsten van Madonna's er nog uit. Sappig, om in te bijten en in te verdrinken.

In het atelier van vader Jan hangen aroma's van verse verfen krioelthet van de kleuren. Hans fantaseert er over drakendodende ridders, over spuitend bloed, hartspiesende degens en hoofdhakkende zwaarden. Noorse helden, Griekse goden en Vlaamse leeuwen bemannen zijn hoofd, en alles wat er in dat hoofd vecht en pronkt, geilt en brult, legt hij vast op papier, in potlood en in kleurstift.

Papier wordt door de jaren doek, potlood wordt penseel, kleurstift wordt olieverf. Heldendom smelt tot werkelijkheid, werkelijkheid bevriest tot abstractie, en abstractie loopt dood.

Ze licht niet, bestraalt niet. Ze bloedt niet, kan niet meer schreeuwen. Ze ademt door een kunstlong en prevelt haar solipsistisch onorganisch verhaal van het glaciale nu. 'Er was eens', is een opener die ze vergeten is. 'Morgen' is een zwart gat.

Hans reist naar Assisi, hij wil de Fransiscusfresco's van Giotto beleven. Daar waar er veel begon, of waar er op zijn minst een begin was en er een organisch einde kan komen. Fresco's kunnen langer duren dan de aarde beeft, maar niet langer dan de aarde leeft.

Hij kijkt en kijkt, en op de terugweg slaat hij linksaf en komt bij de abdij van San Galgano aan. In Fransiscustijden gebouwd tot glorie van een abstracte god en tot eer van een andere heilige uit de streek, één met minder publiciteit in pontificale

wandelgangen. Wat voor een abdij een zege kan zijn. Bij gebrek aan menselijke aandacht krijgt ze eeuwen de tijd om rustig te evolveren tot de perfecte ruïne. Louter nog mystieke muren, schedel zonder dak, geraamte zonder ramen waarbinnen de elementen hun gangen kunnen gaan. Licht, lucht, water en steen

kunnen er ongestoord en woordeloos met mekaar converseren. Muurbloempjes mogen bloeien, mossen mogen floreren op het zwijgend versteende verleden, dat stukkend voelbaar is als een plotse stilte binnen een gesprek.

In San Galgano is verleden veel meer heden dan ooit. Zoals iemand sterker aanwezig kan zijn van zodra hij de deur uitgaat, zijn geur en blauwdruk achterlaat voor degene die blijft. De toekomst is licht en kan zich elk moment gaan ontpoppen. De geometrie is sacraal. Bouwers van San Galgano kenden alle verbindingen van de muzikale diatonische schaal. Een geometrie die de mens omvleugelt in een systeem van ritme en harmonie dat verwant is aan het natuurlijke. Wie open staat voor haar geheime stimuli, voelt de harmonie in zichzelf. Nunc stans, het tijdloze nu, een glimp van eeuwigheid. Wunschlos glücklich.

Hans ervaart haar ten voeten uit. Twaalf jaar later vertaalt hij zijn herinnering op doek. Hij legt zijn penselen neer en neemt een bad. Zijn vrouw masseert hem met olie van scharlei. Enkel de tijd kijkt toe en de tijd weet, en glimlacht...

- 3 **Magda's World**, 200 x 160, olie op doek, 2009
- 4 **The Deep**, 125 x 100, olie op doek, 2009
- 5 **The Deep**, 100 x 125, olie op doek, 2009
- 7 **The Hours**, 200 x 160, olie op doek, 2008
- 8 **The Architect's House**, 200 x 160, olie op doek, 2009
- 9 **The Architect's House**, 200 x 160, olie op doek, 2009
- 10 **The Architect's House**, 200 x 160, olie op doek, 2009
- 11 **San Galgano**, 60 x 80, olie op doek, 2009
- 12 **San Galgano**, 60 x 80, olie op doek, 2009
- 14 **Dweller on the Threshold**, 60 x 80, olie op doek, 2009

Een gelimiteerde uitgave naar aanleiding van de tentoonstelling

HANS VANDEKERCKHOVE

Watching the Architects

03.12.2009 > 16.01.2010

Met teksten van Machteld Robbens

vorm : Jan Mast / LIGHTMACHINE agency

fotografie : Peter Claeys

uitgever : Galerie Van De Weghe

druk : Guido Maes Printing Deluxe

oplage : 300

©2009 Galerie Van De Weghe, de kunstenaar

GALERIE VAN DE WEGHE
MUSEUMSTRAAT 4 B-2000 ANTWERP
0032 478 258044 galerie.vandeweghe@skynet.be
www.galerie.vandeweghe.be